

Františkánský
klášter
Hostinné

---

historie
1597 — 2012

Město Hostinné patří mezi nejstarší města nacházející se na úpatí nejvyšších českých hor Krkonoš. Za 750 let jeho existence zde vznikla celá řada historicky cenných a architektonicky zajímavých staveb. Mezi ně bezesporu patří areál raně barokního františkánského kláštera z let 1677-1685.

— 1597 — 1599

založení nového hřbitova a výstavba hřbitovního kostela

Dějiny františkánského kláštera v Hostinném se začaly psát za vlády rodu Valdštejnů. První z nich, Zdeněk z Valdštejna, koupil město Hostinné v roce 1521 od Jana z Vartenberka. Pro dějiny františkánského kláštera byli z rodu Valdštejnů bezesporu nejvýznamnější Zdeňkův syn Jiří z Valdštejna (1519-1584) a vnuk Jan Kryštof z Valdštejna (1577-1616).

Jiří z Valdštejna vlastnil město Hostinné 48 let. Byl velmi obratným politikem a řádným správcem rodinného majetku. Za svého života zastával celou řadu významných úřadů a vydobyl si vysokého postavení. Byl přisedícím u soudů a často se účastnil zasedání zemského sněmu. Jeho postavení odpovídalo i rozsáhlé panství, které se mu podařilo časem vybudovat. Centrem panství bylo město Hostinné. Jiří ho začal od základu přestavovat s cílem vybudovat z něj reprezentační sídlo. Nechal přestavět starý městský hrad na pohodlný zámek. Byl obnoven kostel (1552 a 1572), přestavěno děkanství (1578), zřízen nový mlýn, vykoupěna a přestavěna řada domů na náměstí. Jiří z Valdštejna byl celkem třikrát ženatý. Jeho třetí manželkou se stala dcera nejvyššího purkrabího Jana z Lobkovic mladšího, Marie Magdalena Lob-

kovicová. S největší pravděpodobností to byla právě Magdalena Lobkovicová, kdo do Hostinného přivedl významného stavitele italského původu Carla Valmadiho, který přestavby ve městě řídil. Po smrti Jiřího v roce 1584 pokračoval ve stavebních úpravách jeho syn Jan Kryštof z Valdštejna. V roce 1590 byla přistavěna nová část zámku a v roce 1591 přestavěna radnice.

Koncem 16. století bylo v Hostinném zapotřebí vyřešit otázku dalšího pohřbívání nebožtíků. Stávající hřbitov nacházející se v okolí děkanského kostela, kde se doposud pohřbívalo, byl totiž zcela zaplněn a nebylo možné ho rozšířit. Město v té době bylo ještě sevřeno pevnou městskou hradbou. Městskou radou bylo proto rozhodnuto najít jiný prostor k založení nového hřbitova.

Po důkladném zvážení byl vybrán pozemek pod dolní městskou branou za mostem přes Sejfský potok. Na nově založeném hřbitově byl v letech 1597-1599 postaven v renesančním stylu malý hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice. Jeho výstavbou byl pověřen stavitel Carlo Valmadi. A právě tento hřbitovní kostel se stal základem pro vznik pozdějšího františkánského kláštera v Hostinném.

V roce 1635 získal město Hostinné za vojenské zásluhy v císařské armádě do svého majetku nejvyšší císařský vachtmistr Vilém Lamboy z Desseneru (1590-1659). Tento holandský šlechtic španělského původu a francouzského vychování zbohatl zejména na konfiskacích během třicetileté války. Kromě Hostinného získal ještě panství Nové Zámky, Lázně Bělohrad a Dymokury, kde také na svém zámku roku 1659 zemřel. Se svými novými poddanými neměl Lamboy pranic společného. Ani řeč, ani víru a většínu času pobýval ve vojenských službách. Se svými poddanými zacházel velmi krutě. V Hostinném se objevil pouze 5. listopadu 1635, aby mu hostinští měšťané od přísahli svoji věrnost, a hned nato město opět opustil. Ve městě se objevil zase až roku 1637 a jako zapřísáhlý kato-

lík ihned započal s katolickou reformací. V roce 1649 byl povýšen do šlechtického stavu a natrvalo se usadil v Hostinném. Lamboy se snažil za každou cenu získat do Hostinného některý z církevních řádů. Od roku 1650 sem zval zejména jičínské jezuitu. Žádná větší slavnost ve městě se již neobešla bez jejich účasti. I sám Lamboy si za svého zpovědníka zvolil jezuitu P. Jiřího Schodta, rodilého rýnského Francouze, který s ním do Hostinného přišel ze španělského Nizozemí. A byl to právě Schodt, který přesvědčil hraběte Lamboye, aby nechal v Hostinném vybudovat jezuitskou rezidenci. Tu mělo obývat přibližně 10 členů řádu jezuitů. Roku 1651 se tedy v Hostinném z jezuitské mise stala řádná rezidence, která měla zpočátku tři členy.

jezuitská rezidence v Hostinném

Hrabě Vilém Lamboy se zavázal vybudovat rezidenci pro 12 řádových bratří včetně výstavby školy a na vydržování této nadace přispívat ročně částkou 15 000 zlatých. Provinciál jezuitů P. Michal Tamási byl však náročný a po důkladném zvážení nabídky došel k závěru, že Lamboyem nabízená nadace nebude pro 12 členů řádu dostatečná. Doporčil nadaci ve městě nezakládat a raději ještě posečkat. Hrabě Lamboy se snažil jezuitu za každou cenu v Hostinném udržet a postarat se o jejich zaopatření. Se zřízením koleje to myslel vážně. Nacházel se však v tíživé finanční situaci a nebyl schopen nadaci více dotovat. Navíc veškerý jeho majetek v Čechách byl pro případ nedodržení plateb postižen exekucí. V plánu jezuitů bylo připojit zamýšlenou rezidenci na děkanský kostel. Po plánovaných přestavbách a přístavbách stávajícího objektu měly být v budově jak

v přízemí tak i v patře umístěny vždy dvě školní třídy. Hostinné bylo tehdy vybráno jako první město pro zřízení gymnázia v Krkonoších v dobách rekatolizace. Nadační budova měla být prodloužena a nově vzniklý sál měl sloužit k pořádání schůzí, přednášek a divadelních

představení v německé a latinské řeči. Směrem k západu měla napojením vzniknout hovorna. K sakristii kostela podél celé budovy rezidence až k děkanství byla plánována přístavba dlouhé chodby s mnoha okny rozdělená do dvou částí. Z této chodby se přicházelo ke klauzuře a rovněž se z ní vystupovalo i do prvního poschodí k bytům kolegia. Před schodištěm měl být pokoj pro hosty, za ním pak kuchyň se spíží a refektář. Proti vstupu do refektáře s vystouplou přístavbou chodby směrem k rohu kostela byly postaveny čtyři záchodové

buňky. Jezuitská rezidence měla i přímé spojení s děkanským kostelem. Členové řádu obývající první patro budovy mohli přes malý můstek se dvěma sloupy dojít ze svých cel přímo na panskou oratoř děkanského chrámu. Ani to všechno však náročným jezuitům nestačilo. Pro založení gymnázia bylo bezpodmínečně nutné ještě založit chlapecký seminář. S tím se však již od počátku v Hostinném nepočítalo. Jezuité se v našem městě nechtěli spokojit pouze s vyučováním, ale chtěli působit i v oblasti duchovní péče. Jednání s jezuitou se protahovala, až hrabě Vilém Lamboy dne 12. prosince 1659 na svém zámku v Dymokurech zemřel. Řízení města do svých rukou převzala vdova Sibylla Lamboyová, rozená baronka z Bemelbergu a Hochemburgu, která se zároveň stala i poručnicí svého nezletilého syna Jana Lamberta (1644-1669) až do roku 1664, kdy už mohl panství převzít a vést sám. Jan Lambert vedl další jednání s jezuitou o jejich setrvání v Hostinném. Ti se však rozhodli Hostinné opustit. Zachoval se i písemný seznam důvodů, proč jezuité odmítli v Hostinném ve svém působení pokračovat. Především bylo poukazováno na velké zadlužení vrchnosti a na nejistotu

dědictví mladého Jana Lamberta. Jezuité mu vyčítali slabé uplatňování jeho vlivů. Město Hostinné se jim zdálo být příliš malé, protože jeho život se stále odehrával jenom za jeho středověkými hradbami a před nimi doposud nestála žádná předměstí. Městečko, jak tehdy jezuité Hostinnému říkali, mělo v té době pouze 72 domů, ve kterých žilo jen málo rodin. Podle jejich vlastního zjištění zde bylo více děvčat než chlapců. Chlapci se více věnovali řemeslům než studiu. Se žáky ze sousedství se také příliš počítat nedalo, protože v Hostinném byla, alespoň jak píše kronikář, hříšná drahota. Dalším důvodem odmítnutí byla místní hostinská řeč. Nářečí, kterým se ve městě mluvilo, bylo označováno za špatnou slezštinu. O výuku tohoto nářečí v českém vnitrozemí zrovna nikdo nestál. Ani poloha města na úpatí Krkonoš, kde po většinu roku bylo chladné a sychravé počasí žáky, do města nelákala. Závěrem jezuité uvedli, že zřízení gymnázia v Hostinném by bylo i nekalým konkurenčním podnikem pro již dobře fungující školy v Hiršbergu (Jelení Hoře), Jičíně a Hradci Králové. Poslední tři jezuité město Hostinné opustili v roce 1666.

— 1666

příchod františkánů do Hostinného

Rozlehlé oblasti svého panství a působení na poddané však mladý hrabě Jan Lambert nemohl zvládnout sám bez zapojení řádových kněží, a proto se snažil obratem navázat kontakt s jiným řádem. Zájem usadit se v Hostinném projevil kapucíni a bosí karmelitáni. Jan Lambert se však vzhledem k delší době trvajícím dobrým stykům hraběcí rodiny s brněnským františkánským kvardiánem P. Patriciem Palletem a hlavně s ohledem na daleko skromnější požadavky řádu rozhodl pro františkány. Listinou dato-

vanou ve Vídni dne 19. srpna 1666 oznámil svůj úmysl založit a nechat vystavět v Hostinném františkánský klášter. Na jednání kongregace české františkánské provincie dne 19. října 1666 byla františkány nabídka přijata a prvním představeným pro Hostinné byl jmenován P. Patricius Pallet. Už 23. listopadu 1666 se do opuštěné jezuitské rezidence nastěhovali první františkáni. Byli slavnostně přivítáni městskou radou a zámeckým úřednictvem.

výstavba kláštera u farního kostela

Řádoví bratři od samého počátku projevovali snahu získat anebo si pro svoji činnost postavit vlastní objekt. Hrabě Jan Lambert Lamboy františkánům přislíbil, že do 6 let pro ně ve městě vybuduje klášter i s kostelem a vším, co k tomu patří. Františkáni se na oplátku zavázali, že jich klášter bude obývat nejméně 15. Stavba podle již předem připraveného plánu měla stát 13 000 zlatých. Bývalá jezuitská rezidence, kterou nyní františkáni obývali, se nacházela v bývalé městské škole v sousedství děkanského kostela. Následujícího roku započal kvardián P. Pallet s výstavbou nového klášterního kostela v sousedství rezidence, aby své bohoslužby mohli františkáni vykonávat ve svém vlastním kostele a ne ve farním. Základní kámen slavnostně vysvětil a položil dne 1. června 1667 sám první královéhradecký biskup Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberku. Kostel i klášter byly zasvěceny Neposkvrněnému početí Panny Marie. V Hostinném

tak začal růst již třetí kostel. Stavba úspěšně pokračovala tři roky. Když byl téměř hotov, začaly se na klenbě a zdivu ukazovat nebezpečné trhliny. Brzy bylo zjištěno, že pro výstavbu kostela bylo zvoleno nešťastné místo na nepevné močalovité půdě. Zároveň i spodní voda začala zaplavovat kryty kostela. Františkáni dobře uvážili nastalou situaci. Vzhledem k malé ploše sousedního pozemku potřebného pro založení klášterní zahrady, přílišné blízkosti klášterního kostela ke kostelu farnímu, blízkosti již tehdy poměrně neklidné královské silnice vedoucí směrem na Vrchlabí a valící se vodě v jarních měsících z nedalekého Hrnčířského vrchu, která zaplavovala sklepy rezidence, bylo rozhodnuto vyhledat pro výstavbu františkánského kláštera v Hostinném jiné místo. Rozhodnutí učinil významný františkán irského původu Antonín Bruodin, který v té době v Hostinném pobýval. Psal se rok 1671.

založení a výstavba františkánského kláštera

Roku 1669 však hrabě Jan Lambert Lamboy ve věku 25 let zemřel. Františkáni tedy začali jednat s poručníkem tehdy tříletého Jana Maxmiliána, syna Jana Lamberta, Maxmiliánem Valentinem, hrabětem z Martinic, který byl tchánem zesnulého Jana Lamberta Lamboye. Františkáni hned od počátku projevili svůj zájem o malý hřbitovní kostel na dolním předměstí postavený v letech 1597-1599. Protože tento kostel sloužil především městu jako hřbitovní a také pro potřeby městského špitálu, se kterým sousedil, muselo být jednáno i s městskou radou. Dne 23. března 1673

byl sepsán návrh smlouvy mezi městskou radou a františkány o předání hřbitovního kostela Nejsvětější Trojice pod Dolní branou františkánům. Konečná smlouva o předání byla podepsána

1. března roku 1674. Rada města zároveň řádu povolila přikoupení pozemku pro výstavbu kláštera a zahrady. Podmínkou města bylo, že při pohřbech bude vyzváněno klášterními zvony a rakve se zesnulými budou moci být doneseny do klášterního kostela a tam zpíváno obvyklé „Salve Regina“. Dne 12. srpna téhož roku nechala ovdovělá hraběnka Sibylla Lambojová přenést ostatky hrabat Lam-

boyů do nového klášterního kostela na předměstí. Do té doby byli Lamboyové pohřbeni v domácí kapli kláštera u farního kostela. Se stavbou nového kláštera se však otálelo. V roce 1675 byl františkány zakoupen pozemek blízko kostela a silnice od Eliáše Hiltchera za 100 zlatých na výstavbu kláštera a kus pole za kostelem za 93 zlatých a 20 krejcarů od Hanse Hohlefeldta.

V roce 1676 byla zahájena jednání se stavitelem a měšťanem Nového Města pražského Martinem Reinerem o výstavbě nového kláštera a rozšíření stávajícího klášterního kostela. Jednáním byli přítomni: provinciál P. Bernard Sannig, purkmistr Šebestián Klipper a stavitel Martin Reiner. Konečný návrh smlouvy, včetně přiloženého plánu stavby, byl mezi františkány a stavitelem Reinerem podepsán 4. března 1677. Dne 27. března 1677 sloužil provinciál P. Bernard Sannig v přenechaném hřbitovním kostele Nejsvětější Trojice slavnostní mši a zároveň přidal k nyní již klášternímu kostelu druhé patrocinium - Neposkvrněné početí Panny Marie. Toho dne vlastní rukou začal kopat základy k novému klášteru a do země položil základní kámen. Současně s tím požádal

P. Bernard Sannig purkmistra města Hostinného a městskou radu o nové vydání darovací listiny, kterou město františkánům věnovalo hřbitovní kostel před Dolní branou a dále jim povolilo

přikoupit si ke kostelu tolik pozemků, kolik je zapotřebí k výstavbě kláštera s nádvořím, zřízení zahrady a nemocnice. Františkáni na oplátku přislíbili opustit rezidenci u farního kostela, kterou páni „patres“ dosud obývali a která byla předtím starou městskou školou. Rada města si vyhradila právo pohřbívat v novém klášterním kostele v tzv. Hoffmanově hrobce. Provinciál P. Bernard Sannig (1636-1704) je považován za zakladatele hostinského kláštera. Byl to také právě Sannig, kdo v Hostinném roku 1687 založil klášterní kroniku, která byla v držení kláštera ještě při inspekci vykonané dne 23. října 1936. Kronika nesla název: „Archivium conventus Arnaviensis ad b. Mariam immaculatam“.

Se stavbou kláštera bylo započato v roce 1677. V následujících dvou letech se na klášteře pilně pracovalo. V roce 1678 bylo dokončeno přízemí a začalo se stavět patro. Byly prováděny přípravy na tesařské práce a františkáni měli za povinnost zajistit veškeré dřevo na krovy a šindele. V roce 1679 však řádovým bratřím došly peníze a další výstavba byla až do roku 1680 přerušena. Nastalou situaci s nedostatkem finančních prostředků ještě více zkomplikovala smrt stavitele Martina Reinera, který zemřel 22. dubna 1680. V roce 1680 se františkánům podařilo pouze přikoupit kus pole pro klášterní zahradu od hostinského truhláře Adama Seidela.

— 1683 — 1684

dostavba kláštera pod vedením Wolfganga Dientzenhofera

Po smrti Martina Reinera bylo nutné najít nového stavitele, protože syn odmítl pokračovat v otcem podepsaných smlouvách. V té době byl na stavbě zaměstnán mladý Wolfgang Dientzenhofer (1648-1706). U Reinera začínal jako polír a postupem času se vyučil zednickým

mistrem. Fakt, že Dientzenhofer v Hostinném pobýval, dokládá i skutečnost, že dne 27. února 1679 žádal ve svém rodišti o vydání svého rodného listu, aby jej mohl přiložit k žádosti o udělení domovského práva v Hostinném. Nová dohoda o dostavbě kláštera v Hostinném uzavřená

mezi františkány a Dientzenhoferem na sebe nenechala dlouho čekat a byla podepsána již 11. března roku 1681 v Praze u Panny Marie Sněžné. Podmínkou bylo pouze dodržení původních Reinerových plánů.

Se stavbou se však pokračovalo až v roce 1683. Byly dokončeny klenby a provedeno odvodnění budovy. V následujícím roce byla stavba téměř celá dokončena. Tím mladý zednický mistr Wolfgang Dientzenhofer dostal svému závazku a zároveň samostatně realizoval i svoji první stavbu. Jestli se podílel i na dalších dostavbách a kdy opustil

Hostinné, není známo. Ví se však, že z Hostinného odešel do Prahy, kde domovské právo získal na Malé Straně. Od roku 1689 pobýval v Amberku v Horním Falcku, kde realizoval své nejvýznamnější stavby. Dne 8. srpna 1684 byli františkáni za velké slávy převedeni provinciálem P. Bernardem Sannigem z rezidence u farního kostela do nového kláštera. Provinciál objekt vysvětil a předal do správy P. Rudolfo Vavrovskému. Za jeho správy byl klášter i dostavěn. Dne 7. září 1684 pak řeholníci s konečnou platností předali starou rezidenci městu.

— 1685

výstavba kaple a podzemí klášterního kostela

Stavební činnost na klášteře se nezastavila ani v letech následujících. V roce 1685 byl rozšířen kostel o postranní kapli Bolestné Panny Marie. Základní kámen položil P. Vavrovský 22. července. Byla tak postavena jediná z pěti původně plánovaných postranních kaplí klášterního kostela. Důvodem byly finanční problémy. Náklady na výstavbu této kaple ve výši 300 zlatých uhradil velký příznivec řádu františkánů a vysoký úředník knížete Schwarzenberga na panství Vlčice Matěj Řehoř Hošenský. Toho roku daroval i dalších 150 zlatých na dostavby v konventu. Jeho podmínkou bylo zřízení krypty a rodinné hrobky v podzemních prostorách kaple. Kromě této hrobky se v podzemí klášterního kostela nachází ještě hrobka rodiny Lamboyů. Zde je pochován Vilém Lamboy (+1659 na zámku v Dymokurech a převezen do Hostinného). Jeho tělo je uloženo v měděném sarkofágu. Sarkofág je 2,5 metrů dlouhý, 1 metr vysoký a 90 cm široký. Víko rakve je ozdobeno rozvětveným stromem znázorňujícím rodokmen Lamboyů, který zaznamenává šest generací rodu. Kmen

se táhne od nohou k hlavě. Z něho na každé straně vyrůstá šest větví, které mají na svých výhoncích zavěšeny erby. Vpravo je to šest erbů mužských potomků rodu a vlevo šest erbů ženských potomků rodu. Víko sarkofágu naposledy světlo světa spatřilo 30. června roku 1909. Toho dne byla krypta otevřena, víko vyneseno ven a Ing. Otto Fiedlerem z Hostinného vyfotografováno. Vedle těla zesnulého Viléma Lamboye v kryptě dále odpočívá jeho manželka Sibylla Lamboyová (+ 1687 v Praze a převezena do Hostinného), jejich syn Jan Lambert (+ 1669) a vnuk Jan Maxmilián (+1683). Dále se v kryptě kostela nacházejí ostatky 72 řádových bratří františkánů, z nichž poslední P. Cletus Dittrich zde byl pohřben 27. listopadu 1780. Františkáni byli pohřbívání bez rakve pouze zabalení do plátna a položeni na prkno. Později byl tento způsob pohřbívání z hygienických důvodů podle nařízení císaře Josef II. zakázán a řeholníci byli pochovávaní na hřbitově u zdi kláštera. Třetí a poslední hrobka se nachází na epištolní straně starého hřbitovního kostela a nese jmé-

no Hoffmanova. Byla zřízena na příkaz purkmistra Jana Hoffmana pro významné měšťany města Hostinného. Uvnitř se nachází šest dřevěných rakví. Jedním ze

šesti zde pohřbených měšťanů je pruský královský komerční a konferenční rada Josef Nissel (1746-1799) původem z Nové Rudy ve Slezsku.

— 17. — 18. stol.

stavební úpravy

V roce 1686 byla dokončena klauzura konventu a knihovna. V následujícím roce byl dokončen celý konvent a postavena zeď kolem zahrady kláštera se slepými arkádami uvnitř. Ambit kláštera byl ozdoben prvními lunetami s výjevy ze života řeholníků, které byly pořízeny z milodarů příznivců řádu. Zároveň byl obnoven hlavní oltář a oltář sv. Františka. V roce 1689 byl pořízen nový vchod do kostela a přistavěna předsíň, která v letním období zabraňovala průniku prachu z hlavní ulice a případnému poškozování inventáře kostela. Roku 1691 začaly první problémy s trhlinami ve zdivu vzniklé špatnou výstavbou základů. Největší problémy byly s jihozápadním nárožím, kde se nacházely záchody. Část zdi dokonce musela být v letech 1712 a 1736 stržena, opatřena pevnějšími základy a znovu postavena. Podobné problémy nastaly i v protějším rohu, kde byl umístěn provincialát. Za kvardiána P. Haucka v letech 1692-1693 byl v zahradě kláštera postaven altán pro letní odpočinek řeholníků. V roce 1693 byly do věže kostela umístěny tři zvony se jmé-

ny: „Marie, František a Antonín“, které vysvětil křesoborský (Krzeszów) opat P. Bernard Rosa dne 19. února. Roku 1703 byla nově vysmolena studna nacházející se uprostřed konventu. V roce 1711 byl klášterní kostel vyloupen a odcizeny dva stříbrné kalichy a cenná roucha.

V roce 1736 byla u františkánského kláštera postavena kamenná křížová cesta, kterou nechal zhotovit hostinský měšťan a obchodník s plátnem Johann Ignác Heussler. Jednotlivá zastavení stála po obou stranách silnice vedoucí od klášterního kostela směrem k Novým Zámkům. Roku 1837 byla křížová cesta z důvodu rozšíření silnice přestěhována k farnímu kostelu, kde se nachází dodnes.

V roce 1741 byl do kostela pořízen nový hlavní oltář, za který truhlář obdržel 90 zlatých, sochař 49 zlatých a za 150 zlatých zakoupeny od vrchlabského varhaníka Johanna Tauchmanna nové varhany. Zároveň byla opravena střecha nad kaplí Bolestné Panny Marie. Následujícího roku byla postavena nová nádrž na ryby a opraveny komíny nad konventem.

— 1744 — 1748

přístavba druhé lodi klášterního kostela

Postupem času se začalo ukazovat, že stávající klášterní kostel svou kapacitou už nevyhovuje. Do prostor kostela se s problémem vešlo sotva 200 osob.

Františkáni proto přijali rozhodnutí kostel rozšířit. Dne 22. října 1743 oznámil listinou královéhradecký biskup úmysl hostinského kvardiána Quida Bleiweise

nechat klášterní kostel zbořit a na jeho místě postavit nový a širší. Základní kámen ke stavbě nové části kostela byl položen 13. srpna roku 1744. Starý kostel tedy nebyl zbourán, jak se původně uvažovalo, ale byla k němu přistavěna druhá loď. Stavba trvala až do roku 1748. To dokládá i letopočet na vstupním portálu nové lodi kostela. Druhá kostelní loď byla zasvěcena sv. Petru z Alcantary, zakladateli reformované větve františkánů. Vznikl tak zcela unikátní dvoulodní kostel. Každá loď měla svůj vlastní vchod opatřený kamennou předsíní s trojími dveřmi. Ve staré lodi stál oltář Neposkvrněného početí Panny Marie a do nové lodi byl v roce 1753 umístěn oltář sv. Petra z Alcantary za 260 zlatých. Na stavbu této lodi významnou měrou přispěla majitelka hostinského panství hraběnka Anna Josefa Šliková, dále hrabě Morzin z Vrchlabí, hostinští měšťané Jakub Thym, Johann Langer, Johann Georg Hawel a děkan Jakub Klipper. A právě v tomto kostele se pak po více jak 200 let

odehrávala hlavní část slavné pouti Porciunkule.

Polovina 18. století byla dobou největšího rozkvětu františkánského kláštera v Hostinném. Klášter měl v té době vlastní knihovnu, 23 cel, 2 pokoje pro hosty, nemocnici, lékárnu, 4 skladiště, refektář, provincialát, sekretariát a všechna další zařízení nutná pro samostatný chod kláštera a jeho obývání. Klášter obývalo celkem 27 řádových bratří.

V roce 1767 se nad městem přehnala vichřice, která strhla z kostelní věže špici. Stejným způsobem byla stržena i věžička na hodiny. Obě byly v nadcházejícím roce obnoveny a opatřeny novou střechou. Další vichřice z roku 1772 rozbila dvě velká okna v průčelí kostela, za jejichž opravu bylo zámečnickovi, truhlářům a sklenáři zapláceno 60 zlatých. V letech 1779-1782 zhotovil truhlář a sochař z Kuksu pro kostel čtyři nové oltáře: sv. Jana Nepomuckého, sv. Františka, sv. Antonína Paduánského a Panny Marie Matky dobré rady a nový tabernákl.

— 1785 — 1789

zrušení a znovuoobnovení kláštera v době josefínských reforem

V době reforem rakouského císaře Josefa II. byl roku 1785 klášter v Hostinném zrušen. Dekret o zrušení kláštera do Hostinného přivezl bydžovský krajský hejtman Jan z Launay se svým komisařem a písařem dne 11. listopadu 1785. Tehdy konvent obývalo 22 duchovních a 5 nevysvěcených bratří s kvardiánem P. Janem Eliášem Stemplem, rodákem z nedalekého Trutnova. Jedenáct řeholníků bylo v té době starších 60-ti let a jedli s nemocnými tzv. chléb z milosti. Původem z Hostinného byli: P. František Mariophil Langer (78 let), P. Václav Chrysostom Nittner (40let) a P. František Liberat Berger (37 let). Krajským hejtmanem a jeho písařem byl učiněn

soupis veškerého klášterního inventáře. Do Prahy byla odvezena klášterní knihovna čítající 2 437 svazků, dva astronomické glóby, cenné rukopisy, obrazy a úřední listiny. Nic z toho se již zpět do Hostinného nikdy nevrátilo. O čtyři roky později si však františkáni prosadili obnovení kláštera. Pomohl jim v tom především argument, že v objektu provozovali již od roku 1688 lékárnu a od roku 1728 klášterní nemocnici pro chudé. Ani hostinské obyvatelstvo nezůstalo zcela netečné a snažilo se všemi možnými prostředky docílit zrušení císařského příkazu. Městská rada našla ve svém snažení vroucího přímluvce ve vrchlabském děkanu a vikáři Ignáci Ullrichovi,

který ve svém dopise ze dne 8. července 1789 výslovně vyzvedl nepostradatelnost a nutnost obnovení františkánského kláštera v Hostinném.

— 1804 — 2011

události 19. — 21. století

V roce 1804 byl v jižním křídle dolního ambitu spojením dvou cel zřízen tzv. malý refektář, který se používal převážně v zimním období. Přestavba stála 60 zlatých. V letech 1806, 1808 a 1809 se opravovala střecha konventu. V roce 1810 byly kostel i klášter poškozeny silnou bouří s vichřicí. Vítr vyrazil okna a strhl věž, která musela být znovu postavena. Střecha kostela a kláštera byla znovu opravována v letech 1819 a 1822-1824. Roku 1825 bylo k ohradní zdi zahrady kláštera přistavěno šest opěrných pilířů, protože zeď se začala nebezpečně naklánět. V roce 1830 byla zpevněna věž, která hrozila zřícením. Byla nově natřena červenou barvou a na trn umístěna makovice a zlacený znak františkánského řádu. Roku 1835 byl celý kostel i s klášterem zvenku nově opraven a čistě vybělen, postaveny tři komíny a malý refektář vybaven novými kamny.

Za prusko-rakouské války roku 1866 byl v prostorách kláštera zřízen vojenský lazaret. Za dobu jeho existence v něm bylo ošetřeno na 5 000 raněných vojáků z bitvy u Trutnova a různých šarvátek u Vlčic a Pilníkova. Tři z raněných v klášteře zemřeli. Byli pochováni na vojenském hřbitově hned v sousedství klášterního kostela. Místo připomíná kamenný kříž s nápisem: „Mrtvým válečníkům na čestnou památku“. Na Velký pátek roku 1871 vypukl v blízkosti kláštera požár stodoly a jen díky velkému úsilí místních hasičů se podařilo zamezit požáru kostela. Jeho střecha už začínala hořet a musela být hašena na 13 místech.

Klášterní kostel byl opravován i v letech 1911, 1912, 1922 a 1923. V roce 1922 bylo v klášteře ubytováno československé vojsko. V období mezi svě-

tovými válkami bylo přízemí konventu pronajato veřejné Františkově knihovně, sekci III. řádu Caritas k provozování lékárny, nejružnějším spolkům k jejich činnosti a III. řádu sv. Františka, který tu měl k dispozici sál s jevištěm a šatnou k provozování veřejných kulturních akcí. Z kvardiánů působících ve františkánském klášteře v Hostinném v období mezi světovými válkami lze připomenout jména P. Bonaventury Wilhelma, P. Josefa Hopfingera a P. Berarda Antla.

Po druhé světové válce se klášter nacházel v neutěšeném stavu. V roce 1946 část přízemí znovu zabrala československá armáda. Opět bylo třeba provádět opravy střech a zdiva na celém objektu. Na havarijní stav upozorňoval i Státní památkový ústav. Klášter i kostel byly ohroženy trhlinami ve zdivu a dalšími poruchami. Nutná byla oprava břidlicové střechy.

V noci z 13. na 14. dubna roku 1950 byl františkánský klášter v Hostinném přepaden příslušníky Státní bezpečnosti, vyklizen a následně komunistickou vládou zrušen. Kvardián byl uvězněn v internačním táboře Želiv a zbývající řeholníci převezeni do kláštera v Hejnicích. Poté klášterní kostel sloužil jako sklad celulózy a konvent ke skladování obuvi. V roce 1960 se uvažovalo i o zřízení kina se širokoúhlou projekcí v prostoru kostela. V letech 1967-1969 byl objekt kostela zrekonstruován a v jeho prostorech umístěna expozice sbírky odlitků antických plastik z majetku Karlovy univerzity v Praze.

Po politickém převratu v listopadu roku 1989 byl vrácen areál františkánského kláštera v Hostinném zpět řádu františkánů. V roce 2007 odkoupilo

františkánský klášter do svého majetku město Hostinné. V letech 2004-2009 byla postupně provedena celková oprava klášterního kostela Neposkvrněného početí Panny Marie za spolufinancování města Hostinné a Ministerstva kultury ČR. V letech 2009-2011 byla provedena celková rekonstrukce klášterního konventu a klášterní zahrady z prostředků Regionálního operačního programu NUTC II severovýchod v hodnotě 50 milionů korun. V přízemí konventu se nachází moderní městská knihovna a v prostoru prvního patra je nainstalována expozice městského muzea.

Františkánský klášter v Hostinném

je charakteristický svou jednoduchostí a strohostí. Od samého počátku se totiž jednalo o stavbu chudého řádu žijícího převážně z milodarů. Konvent je tvořen čtyřkřídlou patrovou budovou s hladkými vnějšími fasádami bez architektonického členění. Uvnitř se nachází obdélníkový rajský dvůr obklopený po celém svém obvodu ambitem s prosklenými arkádami. Klášter je cenným dokladem raně barokního stavebního stylu, který se dochoval ve své téměř původní podobě až do dnešních dnů. Rozlehlý areál františkánského kláštera se nachází v městské památkové zóně a byl prohlášen národní kulturní památkou.